

Číslo

AD1

Názov indikátora

Plochy zelenej infraštruktúry v meste

Oblasť

A

Definícia indikátora

Indikátor vyjadruje podiel rozlohy zelenej infraštruktúry k celkovej rozlohe administratívneho územia. Pre potreby hodnotenia Klimasken, pod termínom „zelená infraštruktúra (ZI)“ rozumieme prírodnú zeleň a zeleň vytvorenú ľudskou činnosťou (t.j. antropogénnu zeleň). Určujúcou podmienkou je, aby tieto plochy zároveň poskytovali aj široký rozsah ekosystémových služieb. Znamená to, že medzi plochy ZI započítavame len zdravé ekosystémy s bohatou rozmanitosťou druhov. Nezapočítavajú sa tu napr. nízkokosené trávniky futbalových ihrísk, plochy obhospodarované formou intenzívneho poľnohospodárstva a pod.).

Príklady:

Medzi plochy antropogénnej (ľudskou činnosťou vytvorenej) zelene radíme:

- Verejnú zeleň – ktorou je zeleň prístupná všetkým občanom bez obmedzenia a slúži na všeobecné užívanie. Zahŕňa plochy všetkých verejne prístupných parkov s časovo neobmedzenou, aj regulovanou prístupnosťou, ako aj menšie parkovo upravené plochy, zeleň obytných súborov (napr. zeleň vo vnútroblokoch), historická zeleň – parky spojené s historickými budovami, zeleň pri občianskej vybavenosti, zeleň mestských námestí a peších zón, zóny izolačnej zelene podľa typu, napr. líniová zeleň pri dopravných trasách a uliciach (cestná zeleň), sprievodná zeleň železníc a pod.

- Vyhradenú zeleň – ktorou je zeleň prístupná len určitej vymedzenej skupine ľudí, napríklad zeleň predškolských a školských objektov a areálov, zeleň územia priemyselných a výrobných areálov, cintoríny a pod.

- Súkromnú zeleň – ide o plochy zelene využívané na súkromných pozemkoch. Patria sem predzáhradky, rodinné záhrady, záhrady poľnohospodárskych usadlostí, chát a chalúp. Ďalej do započítavaných plôch patrí prírodná a krajinná zeleň a rôzne prírodné ekosystémy hodnotné z hľadiska ochrany prírody (napr. lesné a mokrad'ové spoločenstvá, prvky ÚSES (Územný systém ekologickej stability), chránené územia vrátane sústavy NATURA 2000).

Do ZI sa ďalej započítavajú líniové prvky, ako sú biokoridory, plochy stromoradií a alejí, ako aj plochy zelených striech a prvky plošného vsakovania a plochy prvkov udržateľného hospodárenia so zrážkovou vodou, ako napr. zasakovacie dažďové záhrady a pod. Samotné vodné plochy a toky sa do tohoto indikátora nezapočítajú (jedine, ak sú súčasťou vybavenia zelene jako napríklad jazierko v parku).

Jednotka indikátora	%
Kľúčové slová	zelená infraštruktúra, riešenia blízke prírode, mikroklima, biodiverzita
Dôvod sledovania a využiteľnosť	<p>Za ekologicky vyvážené sídlo sa považuje sídlo s 40 – 60 % plošným podielom zelene (pri plánovaní „eko“ štvrtí vo Veľkej Británii platí všeobecné pravidlo, že 40 % súkromných ako aj verejných pozemkov by mala byť „zeleň“).</p> <p>Sledovanie indikátora poskytuje mestu/mestskej časti/obci informáciu o tom, či funkčnej zelene, ktorá plní potrebné ekosystémové služby v administratívnom území obce, pribúda alebo ubúda (relatívne). Zelená infraštruktúra má nesmierny význam v súvislosti s problematikou zmeny klímy. Jednak dokáže sčasti pohlcovať emisie skleníkových plynov, jej úloha v sídlach je však hlavne v oblasti adaptácie na zmenu klímy. Má veľký význam pre retenciu a vsak zrážkovej vody, ochladzovanie a udržiavanie príjemnej mikroklimy, znižovanie prašnosti a pod. Získané informácie umožnia reagovať na zhoršenie situácie a tiež porovnať stav v danom meste/ štvrti/obci s inými obdobnými sídlami, ako aj s doporučenými hodnotami. Na negatívny vývoj možno reagovať nielen vytváraním nových plôch a prvkov ZI (kvantitatívny aspekt), ale aj zmenou kvality starostlivosti o zeleň, ktorá stráca schopnosť poskytovať ekosystémové služby a plniť adaptačné a mitigačné funkcie.</p>

**Úplnosť, reprezentatívnosť,
validita**

Indikátor úzko súvisí aj so sledovaním a ochranou biodiverzity v sídlach. Aj z tohto dôvodu je súčasťou oficiálnej sady meranie mestskej biodiverzity City Biodiversity Index, kde je zahrnutý pod indikátor vyjadrujúci aká časť sídla má prírodný charakter. V územnom plánovaní sa používa koeficient zastavanosti, rovnako ako aj koeficient zelene. Tieto koeficienty sú smerné, pretože určujú budúci vývoj v danom území z pohľadu zastavanosti a množstva zelene. Predpokladom úplnosti a reprezentatívnosti je podrobná analýza celého administratívneho územia a dobrá znalosť všetkých plôch a líniových prvkov (napr. pravidelne aktualizovaný pasport/generel zelene). Predpokladom dostatočnej validity je dobrá znalosť skutočného stavu zelene a kompetentné zaradenie jednotlivých plôch podľa kritérií/definície ZI. Všetky dáta musia byť aktuálne, založené na skutočnom stave. Indikátor je v rámci Klimasken naviazaný na popisné indikátory (rozloha a podiel rôznych druhov plôch), indikátory expozičné (podiel tropických dní a nocí, klimatické sucho), ostatné indikátory citlivosti a adaptívnej kapacity (dostupnosť zelene, podiel spevnených nepriepustných plôch, retenčná kapacita) a indikátory pripravenosti (rozloha plôch premenených na modrozelenú infraštruktúru). Tento indikátor nemá zásadné limity.

Popis spracovania dát

Plocha zelene spĺňajúca podmienky kritérií pre ZI spočítaná vhodnou metódou (priestorová analýza) sa vydelením celkovou rozlohou administratívneho územia mesta/mestskej časti/obce (celková rozloha je aj súčasťou popisných indikátorov). Výsledok sa vyjadruje v percentách.

Zdroj dát

Zdrojom dát sú oddelenia mestského/obecného úradu/miestneho úradu mestskej časti (hlavne oddelenie územného plánu, zelene či životného prostredia, územný plán, generel či pasport zelene, mapové GIS dáta, voľne dostupné dáta vrátane satelitného snímkovania (CORINE, LandCover, Copernicus Land Monitoring Service – Urban Atlas (land.copernicus.eu), The Landsat Program (landsat.gsfc.nasa.gov), ESRI basemaps (arcgis.com), Google maps (maps.google.com)).

Frekvencia sledovania

1 x 2 roky (resp. podľa frekvencie sledovania Klimasken)

Ovplyvniteľnosť mestom

Indikátor sa týka všetkej zelene bez ohľadu na vlastníka. Mesto/mestská časť/obec môže ovplyvniť rozsah, stav, kvalitu a charakter zelene len v jeho správe. Na zeleň v správe iných vlastníkov môže mesto/mestská časť/obec pôsobiť dôsledným uplatňovaním VZN (Všeobecne záväzné nariadenie) o zeleni, zákona na ochranu prírody a krajiny (osobitne v oblasti drevín), pravidiel v územnom plánovaní, uplatňovaním vhodných regulatívov územného rozvoja a výstavby ako aj osvetovou činnosťou.

Spôsob prezentácie

Výsledky budú prezentované v jednotnom rámci CReLoCaF na päťstupňovej škále podľa stanovených intervalov

Zodpovednosť

Spracovateľ KLIMASKEN, mesto, mestská časť, obec
